

تاریخ ایران باستان

یا

تاریخ مفصل ایران قدیم

تألیف:

حسن پیرنیا

«جلد اول»

شامل: دوره‌ی مادی - دوره‌ی اول پارسی تا آخر سلطنت خشیارشا

سرشناسه:	پیرنیا، حسن ۱۲۵۲ - ۱۳۱۴.
عنوان و نام پدیدآور:	تاریخ ایران باستان یا تاریخ مفصل ایران قدیم / نویسنده: حسن پیرنیا
مشخصات نشر:	تهران: پر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	ج ۳؛ ۲۵۲۸ ص / جلد اول: ۸۶۴ ص
شابک:	978-600-8137-26-9 دوره
	ج ۱: 978-600-8137-23-8
	ج ۲: 978-600-8137-24-5
	ج ۳: 978-600-8137-25-2
وضعیت فهرستویی:	فیا.
یادداشت:	کتاب حاضر نخستین بار تحت عنوان «ایران باستان، یا، تاریخ مفصل ایران قدیم یا ۴۴ گراور و ۲ نقشه» توسط مطبعه مجلس در سال ۱۳۱۱ منتشر شده است.
موضوع:	ایران -- تاریخ -- پیش از اسلام (633 -- History -- Iran)
رده بندی کنگره:	DSR ۱۳۹۵۱۴۰ ۹۱ الف ۹ پ /
رده بندی دیویی:	۰۱/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۴۳۱۱۹۰۰



انتشارات پر

انتشارات پر

- نام کتاب: تاریخ ایران باستان یا تاریخ مفصل ایران قدیم
- نویسنده: حسن پیرنیا (مشیرالدوله)
- صفحه آرای: منیر علیزاده
- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵
- تیراژ: ۱۱۰ نسخه
- قیمت دوره: ۱۱۰,۰۰۰ تومان
- شابک جلد اول: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۳۷-۲۳-۸ ISBN: 978-600-8137-23-8
- شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۳۷-۲۶-۹ ISBN: 978-600-8137-26-9

آدرس: خ لبافی نژاد، بین خ دانشگاه و فخررازی، پلاک ۱۷۴ واحد ۳

تلفن: ۶۶۴۶۶۳۶۰ - ۶۶۴۶۶۹۶۵ - ۰۹۱۲۳۰۲۵۲۰۵

www.parnashr.ir

فهرست مندرجات جلد اول



۲۱	مقدمه‌ی نویسنده
۲۳	مدخل
۲۳	تذکره
۲۵	قسمت اولی: کلیات
۲۵	ازمنه‌ی پیش از تاریخ
۲۸	نژادها
۲۹	نژاد سفیدپوست
۳۱	نژاد زردپوست
۳۱	سایر نژادها
۳۲	زبان‌ها
۳۵	خطوط
۳۸	منابع تاریخ
۴۰	قسمت دوم: مشرق قدیم
۴۰	حدود مشرق قدیم در مکان و زمان
۴۶	اثرات وضع جغرافیایی مشرق قدیم
۵۱	نژاد ملل مشرق قدیم
۵۱	بنی سام و بنی حام
۵۵	مهاجرت بنی سام به مصر
۵۶	مهاجرت بنی سام به عیلام
۵۷	مردمان شمالی مشرق قدیم
۵۹	مردمان آریانی

۴ ♦ تاریخ ایران باستان

- نتیجه ۶۰
- ♦ منابع تاریخ مشرق قدیم ۶۲
- ♦ سرچشمه‌های نوین ۶۲
- ♦ خواندن خطوط قدیمه، کاوش‌ها (حفاریات) ۶۲
۱. خطوط قدیمه ۶۲
- خط مصری قدیم ۶۲
- خطوط میخی ۶۴
- خط مملکت وان ۶۹
- خط هیت‌ها ۷۰
- خط فینیقی ۷۰
- خط عربستان جنوبی ۷۱
۲. کاوش‌ها ۷۱
- مصر ۷۱
- آسور ۷۳
- بابل ۷۵
- ایران ۷۷
- سوریه ۷۸
- فلسطین ۷۹
- را نویی ۸۰
- ♦ کارهای علمای بعد از کشف سرچشمه‌های نوین ۸۰
- مرحله‌ی اولی ۸۱
- مرحله‌ی دوم ۸۲
- مرحله‌ی سوم ۸۴
- ♦ سرچشمه‌های قدیم ۸۷
- هرودوت ۸۸
- توسیدید ۹۳
- کُزَنفون ۹۳
- کُتزیاس ۹۴

۹۵.....	دی تَن
۹۶.....	مان تَن
۹۷.....	بُرس
۹۸.....	پولی بیوس
۹۹.....	دیودور سیسیلی
۱۰۰.....	کُرنلیوس نیوس
۱۰۰.....	تروگ پومپه
۱۰۱.....	گایوس پلینوس (پلین)
۱۰۲.....	یوسف فلاویوس
۱۰۳.....	کنت کورث
۱۰۵.....	کُرنلیوس تاسی توس
۱۰۵.....	پلوتارک
۱۰۷.....	آریان
۱۰۸.....	فیلون
۱۰۹.....	ژوستن
۱۱۰.....	آفریکن
۱۱۱.....	ازب (اؤسیوس)
۱۱۱.....	آمَین مارسلن
۱۱۲.....	پروکوپ (پروکوپوس)
۱۱۳.....	♦ کتب راجعه به جغرافیای عالم قدیم
۱۱۳.....	ارائس تَن
۱۱۴.....	سترابون
۱۱۵.....	ایزیدور خاراکسی
۱۱۵.....	موسی خورن
۱۱۶.....	♦ مؤرخین و نویسندگان ارمنستان
۱۱۶.....	مار آپاس کاتی نا
۱۱۸.....	باردسن
۱۱۸.....	آگاتانژ
۱۱۹.....	فوشوس بیزانسی

۱۲۰.....	زَنُوبِ گِلاگِی.....
۱۲۰.....	مُوسِی خُورِن.....
۱۲۱.....	اَلِیْزَه وَاَرْتَابَنَد.....
۱۲۱.....	لَا زَا زَ فَا رِبِی.....
۱۲۲.....	♦ کُتُبِ پِهلَوِی.....
۱۲۲.....	♦ مُؤَلِّفِیْنِ قُرُونِ اَوَّلِیْهِی اِسْلامِی.....
۱۲۳.....	اِبْنِ مَقْفَع.....
۱۲۳.....	جَا حَظُّ.....
۱۲۴.....	طَبْرِی.....
۱۲۴.....	بَلَا دَرِی.....
۱۲۵.....	اِثْنِ خُرْدَا دَبِه.....
۱۲۵.....	دِیْنَوْرِی.....
۱۲۵.....	حَمَزَه اَصْفَهانی.....
۱۲۶.....	اِثْنِ اَلْندِیْم.....
۱۲۶.....	مَسْعُودِی.....
۱۲۶.....	اِصْطَخَرِی.....
۱۲۶.....	اَبُو الفَرَجِ اَصْفَهانی.....
۱۲۷.....	اِثْنِ حَوْقُل.....
۱۲۷.....	اَبُو رِیْحَانِ یَیْرونی.....
۱۲۸.....	تَعَالِی.....
۱۲۸.....	اَلْمَقْدِیْسِی.....
۱۲۹.....	اِبْنِ اَحْمَدِ مَسْکُوْیَه.....
۱۲۹.....	اِثْنِ اَنْتِیر.....
۱۲۹.....	یَا قُوت.....
۱۳۰.....	اِثْنِ عَبْرِی.....
۱۳۰.....	اَبُو الفِداء.....
۱۳۱.....	اِثْنِ خَلْدُوْن.....
۱۳۱.....	اِثْنِ بَطُوْطَه.....
۱۳۱.....	♦ سَالِ شُمَارِی دَرِ مَشْرِقِ قَدِیْم.....

♦ قسمت سوم: نظری به تاریخ بابل، آسور و عیلام ۱۳۷

♦ اول: کلده قدیم ۱۳۷

۱. سومر و اکد ۱۳۷

سومری‌ها و اکدی‌ها ۱۳۷

مذهب ۱۳۹

پاتسی‌های سومر ۱۴۰

اکدی‌ها و سلسله سامی ۱۴۰

قوت یافتن سومر ۱۴۱

انقراض دولت سومر به دست عیلامی‌ها ۱۴۲

کارهایی که سومری‌ها برای بشر کرده‌اند ۱۴۳

۲. بزرگ شدن بابل ۱۴۴

سلسله‌ی اولی ۱۴۴

شتل‌خَمُورِبی ۱۴۵

سلسله‌ی دوم ۱۴۸

سلسله‌ی سوم (کاسی‌ها) ۱۴۹

سلسله‌ی چهارم ۱۴۹

سلسله‌ی پنجم ۱۵۰

♦ دوم: دولت آسور ۱۵۰

آسور قدیم ۱۵۳

آسور وسطی ۱۵۳

آسور جدید ۱۵۴

♦ سوم: دولت عیلام ۱۵۴

مقدمه ۱۵۴

حدود عیلام ۱۵۵

نژاد ۱۵۵

زبان ۱۵۶

خط ۱۵۶

مذهب ۱۵۷

شهر شوش ۱۵۷

۸ ♦ تاریخ ایران باستان

تقسیم گذشته‌های عیلام.....	۱۵۷
عهد اول.....	۱۵۸
عهد دوّم.....	۱۵۹
عهد سوم.....	۱۶۰
جنگ اول.....	۱۶۰
جنگ دوم.....	۱۶۰
آسور بانی پال و جنگ‌های او.....	۱۶۱
انقراض عیلام.....	۱۶۳
خاتمه.....	۱۶۴
♦ قسمت چهارم: مقدمه‌ی تاریخ ایران	۱۶۵
♦ شکل جغرافیایی فلات ایران	۱۶۵
اوّل: در اعصار معرفت‌الارضی.....	۱۶۵
دوم: در عهود تاریخی و اکنون.....	۱۶۷
تأثیر شرایط جغرافیایی.....	۱۷۴
♦ آریان‌ها: شعبه‌ی ایرانی آن‌ها	۱۷۵
آمدن آریان‌ها به فلات ایران.....	۱۷۷
مذهب آریان‌ها و اخلاق آن‌ها.....	۱۸۰
خانواده - طبقات شکل حکومت.....	۱۸۱
♦ تقسیم تاریخ ایران: مستندات تاریخ قدیم	۱۸۴
♦ بعضی مقادیر عهد قدیم	۱۸۷
♦ کتاب اول	۱۸۹
♦ دوره‌ی مادی یا اعتلای آریان‌های ایرانی در مشرق قدیم	۱۸۹
♦ باب اول: مادی‌ها و دولت ماد	۱۹۱
♦ فصل اول: مادی‌ها	۱۹۱
مقدمه.....	۱۹۱
مفاد کتیبه‌های آسوری.....	۱۹۲
روایت هرودوت و بُرس.....	۱۹۷
♦ فصل دوم: شاهان ماد	۱۹۹

۱۹۹.....	دیوکس (۷۰۸ - ۶۵۵ ق. م).....
۲۰۱.....	همدان.....
۲۰۳.....	هووخشتر (۶۳۳ - ۵۸۵ ق. م).....
۲۰۳.....	جنگ با آسور.....
۲۰۴.....	تاخت و تاز سکاها در آسیای غربی.....
۲۰۶.....	سکاها از کجا به ایران حمله کردند، مدت بودن آنها در ماد.....
۲۰۷.....	تسخیر نینوا، انقراض آسور.....
۲۱۳.....	آسیای غربی پس از سقوط نینوا.....
۲۱۳.....	بابل.....
۲۱۶.....	لیدیه.....
۲۱۹.....	جنگ هووخشتر با لیدیه.....
۲۲۰.....	خصال هووخشتر.....
۲۲۱.....	حدود ماد.....
۲۲۲.....	آستیاگس، اژدهاگ.....
۲۲۲.....	نام و نسب.....
۲۲۲.....	اوضاع آسیای غربی.....
۲۲۴.....	قیام کوروش بر پادشاه ماد.....
۲۲۶.....	♦ انقراض دولت ماد را چگونه باید تلقی کرد.....
۲۲۶.....	♦ جهات انقراض دولت ماد.....
۲۲۷.....	معنی و نتیجه این انقراض.....
۲۲۹.....	♦ فصل سوم: روایات کتزیاس راجع به ماد.....
۲۲۹.....	اوضاع آسور.....
۲۳۰.....	قیام آرباکس بر آسور.....
۲۳۳.....	دولت ماد پس از آرباکس.....
۲۳۵.....	کیفیت نوشته‌های کتزیاس.....
۲۳۵.....	شاهان ماد موافق فهرست کتزیاس.....
۲۳۷.....	چیزهایی که جالب توجه است.....
۲۳۹.....	♦ باب دوم: تمدن مادی‌ها.....
۲۴۳.....	نتیجه.....

۲۴۵	♦ کتاب دوم
۲۴۵	♦ دوره‌ی اول پارسی یا استیلا‌ی آریان‌های ایرانی بر مشرق قدیم
۲۴۷	♦ باب اول: قسمت تاریخی
۲۴۷	♦ فصل اول: پارسی‌ها و سلسله‌ی هخامنشی
۲۴۷	تذکر.....
۲۴۷	پارسی‌ها.....
۲۴۹	دودمان هخامنشی.....
۲۵۳	♦ فصل دوم: سلطنت کوروش بزرگ
۲۵۳	♦ اول: کوروش تا فتح همدان
۲۵۳	نام او.....
۲۵۴	کودکی و جوانی.....
۲۵۴	نوشته‌های هرودوت.....
۲۵۴	صباوت و شباب.....
۲۵۸	قیام کوروش بر شاه ماد.....
۲۶۰	روایت کتزیاس.....
۲۶۱	روایت کزنفون.....
۲۶۱	تذکر.....
۲۶۴	تولّد کوروش.....
۲۶۴	تربیت پارسی‌ها.....
۲۶۹	کودکی کوروش.....
۲۷۴	کوروش در دربار ماد.....
۲۷۸	کوروش در پارس.....
۲۷۹	نوشته‌های دیودور سی‌سی‌لی.....
۲۸۰	قطعه‌ای از کتاب نهم.....
۲۸۰	نوشته‌های ژوستن.....
۲۸۱	لوحه‌ی نبونید.....
۲۸۲	مقایسه‌ی نوشته‌های مورخین عهد قدیم.....
۲۸۵	♦ دوم: فتح سارد و تسخیر لیدیّه
۲۸۵	نوشته‌های هرودوت.....

۲۸۵.....	تذکر.....
۲۸۶.....	احوال لیدیه.....
۲۸۹.....	خبر سقوط همدان.....
۲۹۳.....	تلاقی فریقین.....
۲۹۴.....	فتح سارد.....
۲۹۸.....	کوروش، کرزوس و لیدیه.....
۳۰۱.....	نوشته‌های دیودور سی‌سی‌لی.....
۳۰۲.....	نوشته‌های ژوستن (تروگ پومپه).....
۳۰۲.....	سند بابلی.....
۳۰۳.....	♦ سوم: کوروش و مستعمرات یونانی
۳۰۳.....	مستعمرات یونانی.....
۳۰۷.....	♦ چهارم: مراجعت کوروش به ایران، وقایع لیدیه
۳۰۹.....	♦ پنجم: تسخیر باقی آسیای صغیر
۳۱۲.....	♦ ششم: نوشته‌های کزنفون راجع به فتوحات کوروش
۳۱۳.....	کیاکسار کوروش را به کمک می‌طلبد.....
۳۱۴.....	صحبت کوروش با پدرش.....
۳۲۰.....	کوروش در ماد.....
۳۲۳.....	آمدن سفرای هند نزد کیاکسار.....
۳۲۴.....	صحبت کوروش با کیاکسار.....
۳۲۵.....	عزیمت کوروش به ارمنستان.....
۳۲۶.....	انقیاد ارمنستان.....
۳۳۱.....	جنگ کوروش با کلدانی‌ها.....
۳۳۳.....	مراجععت به ماد.....
۳۳۳.....	جنگ اول کوروش و مادی‌ها با کرزوس و متحدین او.....
۳۳۶.....	آمدن گرگانی‌ها نزد کوروش.....
۳۳۹.....	کوروش سواره نظام تشکیل می‌کند.....
۳۳۹.....	آزاد کردن اسرا.....
۳۴۰.....	خشم کیاکسار.....
۳۴۱.....	گژی‌ریاس و کوروش.....

۳۴۳.....	پَانتَه‌آ.....
۳۴۴.....	کوروش در قصر گبریاس.....
۳۴۶.....	نقشه‌ی جنگ.....
۳۴۷.....	حمله به بابل.....
۳۴۸.....	تصرف قلعه آسوری.....
۳۵۱.....	نجات گاداتاس.....
۳۵۱.....	خیط کادوسیان.....
۳۵۲.....	رفتن کوروش به طرف ماد.....
۳۵۳.....	گله‌گزازی کیاکسار با کوروش.....
۳۵۵.....	تقاضای عدم‌مرخصی قشون.....
۳۵۷.....	ارابه‌های کوروش.....
۳۵۸.....	آراسپ به لیدیّه می‌رود.....
۳۶۱.....	آمدن سفرای هند.....
۳۶۲.....	حمله‌ی کوروش.....
۳۶۴.....	حرکت.....
۳۶۵.....	اطلاعات آراسپ.....
۳۶۷.....	وداع آبراداتاس با پانتَه‌آ.....
۳۶۹.....	حرکت کوروش.....
۳۷۲.....	جنگ کوروش با کرزوس.....
۳۷۶.....	تسخیر سارد.....
۳۷۸.....	صحبت کوروش با کرزوس.....
۳۸۰.....	مراسم دفن آبراداتاس.....
۳۸۲.....	خودکشی پانتَه‌آ.....
۳۸۳.....	رفع اغتشاش کاریه.....
۳۸۴.....	مطیع شدن فریگیه.....
۳۸۵.....	چگونگی نوشته‌های کزنئون.....
۳۸۷.....	♦ هفتم: کارهای کوروش پس از مراجعت از سارد.....
۳۸۷.....	توجه کوروش به امور شرقی.....
۳۸۹.....	ارمنستان.....

♦ هشتم: تسخیر بابل و انقراض دولت کلدانی ۳۹۱

۳۹۱.....	اوضاع بابل.....
۳۹۶.....	تسخیر بابل.....
۳۹۷.....	مدارک بابلی.....
۴۰۳.....	نوشته‌های هرودوت.....
۴۰۵.....	نوشته‌های بُرس.....
۴۰۶.....	نوشته‌های تورات.....
۴۰۸.....	توجه کوروش به ملت یهود.....
۴۱۳.....	نوشته‌های کزنئون.....
۴۱۳.....	محاصره‌ی بابل.....
۴۱۵.....	تسخیر بابل.....
۴۱۷.....	شاه شدن کوروش.....
۴۲۴.....	تأسیسات کوروش.....
۴۲۷.....	چگونه کوروش اشخاص را جلب می‌کرد؟.....
۴۳۱.....	حرکت کوروش از قصر خود.....
۴۳۶.....	صحبت فرولاس با جوان سکایی.....
۴۳۸.....	ضیافت کوروش.....
۴۴۳.....	هدایای کوروش.....
۴۴۴.....	مرخص کردن متحدین.....
۴۴۵.....	چگونگی نوشته‌های کزنئون.....
۴۴۵.....	بابلی‌ها از نظر هرودوت.....

♦ نهم: مطیع شدن فینیقیه و فلسطین ۴۴۹

۴۴۹.....	فینیقیه.....
۴۵۳.....	فلسطین.....

♦ دهم: امور شمال شرقی ایران، فوت کوروش ۴۵۳

۴۵۳.....	روایت هرودوت.....
۴۵۹.....	روایت کتزیاس.....
۴۶۰.....	روایت برس.....
۴۶۰.....	روایت کزنئون.....
۴۶۰.....	مراجعت کوروش به پارس.....

۴۶۲.....	ورود کوروش به ماد.....
۴۶۳.....	کوروش در پارس.....
۴۶۴.....	فرستادن ولات به ایالات.....
۴۶۷.....	تسخیر سوریه و فلسطین.....
۴۶۸.....	فوت کوروش.....
۴۷۳.....	روایت سترابون.....
۴۷۴.....	روایت دیودور.....
۴۷۴.....	روایت ژوستن (تروگ پومپه).....
۴۷۴.....	مقایسه.....
۴۷۶.....	ماساژت‌ها.....
۴۷۷.....	خصال کوروش.....

♦ فصل سوم: سلطنت کبوجیه ۴۸۰.....

♦ مبحث اول: نام، نسب و کارهای او تا عزیمت به مصر ۴۸۰.....

۴۸۰.....	نام و نسب.....
۴۸۲.....	واقعه‌ی بردیا.....
۴۸۶.....	♦ مبحث دوم: لشکرکشی به افریقا.....
۴۸۶.....	حمله به مصر.....
۴۹۰.....	جنگ با مصری‌ها.....
۴۹۳.....	سفر جنگی به آتون و حبشه.....
۴۹۷.....	احوال کبوجیه.....
۵۰۲.....	چگونگی نوشته‌های هرودوت.....
۵۰۷.....	مصر از نظر هرودوت.....

♦ مبحث سوم: هفت ماه فترت، حکومت گئومات ۵۱۵.....

۵۱۵.....	خروج بردیای دروغی، فوت کبوجیه.....
۵۱۵.....	روایت هرودوت.....
۵۱۸.....	حکومت گئومات، کشته شدن او.....
۵۲۸.....	نوشته‌های کنزیاس.....
۵۲۹.....	نوشته‌های ژوستن.....
۵۲۹.....	نوشته‌های داریوش اول.....

♦ فصل چهارم: سلطنت داریوش اول (بزرگ) ۵۳۴

♦ مبحث اول: فرونشاندن شورش‌های ایالات ۵۳۴

نام و نسب.....	۵۳۴
اوضاع ایران.....	۵۳۵
مندرجات کتیبه‌ی بزرگ بیستون.....	۵۳۵
ستون اول.....	۵۳۶
ستون دوم.....	۵۳۷
ستون سوم.....	۵۴۰
ستون چهارم.....	۵۴۳
هرودوت.....	۵۴۴
کشفیات نوین.....	۵۴۷
زمان شورش‌ها.....	۵۴۹
کارهای دیگر داریوش.....	۵۴۹
جلوگیری از شورش در آسیای صغیر.....	۵۵۰
تحقیقات در باب اروپا.....	۵۵۳
امور آفریقا.....	۵۵۶
جلوگیری از اغتشاش مصر.....	۵۵۸
اسناد مصری.....	۵۶۰
لیبیا از نظر هرودوت.....	۵۶۴

♦ مبحث دوم: تشکیلات داریوش ۵۶۷

♦ مبحث سوم: لشکرکشی داریوش به اروپا ۵۶۹

۱. رفتن داریوش به سکایی‌ی اروپایی.....	۵۶۹
سرک‌ها چگونه مردمانی بوده‌اند.....	۵۶۹
سکاییه از نظر هرودوت.....	۵۷۰
شعب مردمان سکایی.....	۵۷۳
مذهب.....	۵۷۶
عادات.....	۵۷۷
عده‌ی نفوس، طرز معیشت.....	۵۷۹
سکاییه از نظر سوق‌الجیشی.....	۵۸۰

۵۸۰.....	لشکرکشی داریوش به سکاییه.....
۵۸۱.....	نوشته‌ی داریوش.....
۵۸۱.....	نوشته‌های هرودوت.....
۵۹۴.....	آیا رفتن داریوش به سکاییه راست است؟.....
۵۹۷.....	سکاییه از نظر دیگران.....
۶۰۰.....	۲. تسخیر تراکیه، مقدونیه و جزایر بحرالجزایر.....
۶۰۷.....	۳. تسخیر جزیره سامس.....
۶۰۹.....	♦ مبحث چهارم: تسخیر بخشی از هند.....
۶۱۱.....	توصیف هندی‌ها به قلم هرودوت.....
۶۱۵.....	♦ مبحث پنجم: شورش مستعمرات یونانی و کاریه و قبرس.....
۶۱۵.....	مقدمه.....
۶۱۷.....	یاغی‌گری آریستاگر.....
۶۲۲.....	شورش مستعمرات یونانی، کاریه و قبرس.....
۶۲۵.....	تسخیر قبرس از نو.....
۶۲۷.....	تسخیر یونیه و کاریه از نو.....
۶۲۹.....	سقوط می‌لت.....
۶۳۱.....	قتل هیس‌تیه.....
۶۳۲.....	خاتمه شورش‌ها.....
۶۳۳.....	اصلاحات داریوش در مستعمرات یونانی.....
۶۳۴.....	تسخیر تراکیه و مقدونیه از نو(۴۹۲ ق.م).....
۶۳۶.....	♦ مبحث ششم: جنگ با یونان.....
۶۳۸.....	مقدمات جنگ با یونان.....
۶۴۰.....	کل‌اُمین و دِمارات.....
۶۴۳.....	جنگ اول ایران با یونان.....
۶۴۶.....	جدال ماراتن (۴۹۰ ق.م).....
۶۵۰.....	چگونگی نوشته‌های هرودوت.....
۶۵۴.....	روایت دیودور.....
۶۵۵.....	روایت ژوستن.....
۶۵۵.....	پس از جدال ماراتن.....

- ♦ مبحث هفتم: تدارکات جدید برای جنگ با یونان، شورش مصر، فوت داریوش ۶۵۲.....
جهت شورش مصر..... ۶۵۷.....
مستلای ولایت عهد، فوت داریوش..... ۶۵۹.....
خصال داریوش..... ۶۶۱.....
- ♦ مبحث هشتم: وسعت ممالک ایران در زمان داریوش ۶۶۴.....
پایتخت‌ها..... ۶۶۷.....
- ♦ فصل پنجم: سلطنت خشایارشا ۶۶۹.....
- ♦ مبحث اول: نام و نسب ۶۶۹.....
نام..... ۶۶۹.....
نسب..... ۶۷۰.....
- ♦ مبحث دوم: فرو نشانیدن شورش مصر و بابل ۶۷۱.....
اسکات شورش مصر..... ۶۷۱.....
فرو نشانیدن شورش بابل..... ۶۷۱.....
- ♦ مبحث سوم: جنگ ایران و یونان ۶۷۴.....
تذکر..... ۶۷۴.....
- ♦ قسمت اولی: مقدمات جنگ ۶۷۷.....
تحریکات یونانی‌های فراری..... ۶۷۷.....
مجلس مشورت..... ۶۷۸.....
خواب‌های خشایارشا..... ۶۸۲.....
- ♦ قسمت دوم: تدارکات جنگ: حرکت لشکر ایران به طرف داردانل ۶۸۶.....
تدارکات..... ۶۸۶.....
حرکت لشکرها تقدیمی پی‌نیوس..... ۶۸۷.....
ساختن پل جدید در داردانل..... ۶۸۹.....
حادثه‌ی آسمانی به قول هرودوت..... ۶۹۱.....
مجازات پسر پی‌نیوس..... ۶۹۱.....
ترتیب حرکت..... ۶۹۲.....
خطر حرکت از لیدیه به داردانل..... ۶۹۳.....
- ♦ قسمت سوم: عبور لشکر ایران از هلس پونت، وقایع بعد تا جنگ ترموپیل ۶۹۵.....

۶۹۵.....	صحبت شاه با اردوان.....
۶۹۵.....	سان لشکرها.....
۶۹۸.....	عبور از بُغاز داردانل.....
۶۹۹.....	معجزه‌های هرودوت.....
۷۰۰.....	عده‌ی نفرات لشکر.....
۷۰۰.....	شرح لباس و اسلحه‌ی ملل.....
۷۱۰.....	بحرّیه.....
۷۱۴.....	سان سپاه بری و بحری.....
۷۱۴.....	صحبت خشیارشا با دِمَارات.....
۷۱۷.....	حرکت خشیارشا به طرف یونان.....
۷۲۰.....	از آکانت تا تسّالی.....
۷۲۲.....	تسخیر ولایات شمالی یونان.....
۷۲۶.....	احوال یونان.....
۷۲۸.....	جاسوسان یونانی‌ها در سارد.....
۷۲۹.....	استمداد یونانی‌ها از آرگّس.....
۷۳۱.....	سپسیل.....
۷۳۴.....	سفرای یونان در کُرسیر.....
۷۳۴.....	امتناع کریتی‌ها از امداد.....
۷۳۵.....	تسلیم شدن تسّالی.....
۷۳۶.....	تنگ ترموپیل.....
۷۳۷.....	حرکت سفاین از ترم.....
۷۳۸.....	عده‌ی نفرات لشکر ایران.....
۷۴۰.....	آسیب یافتن قسمتی از بحریه.....
۷۴۳.....	♦ قسمت چهارم: فتح ترموپیل.....
۷۴۳.....	مسابقه‌ی اسب‌های پارسی و یونانی.....
۷۴۴.....	یونانی‌ها در ترموپیل.....
۷۴۶.....	جدال ترموپیل.....
۷۵۵.....	♦ قسمت پنجم: جدال‌های آرتمیز یوم، فرار بحریه‌ی یونان به سلامین.....
۷۵۵.....	عده‌ی سفاین یونانی.....

۷۵۷.....	جدال‌های آرتمیزیوم.....
۷۶۲.....	تسخیر فوسید.....
۷۶۳.....	تسخیر شهرهای دیگر.....
۷۶۷.....	♦ قسمت ششم: فتح آتن، وقایع بعد تا جنگ سالامین
۷۶۷.....	تسخیر آتن.....
۷۷۰.....	وقایع بعد تا جدال سالامین.....
۷۷۴.....	♦ قسمت هفتم: جدال سالامین، مراجعت خشایارشا به آسیا (۴۸۰ ق.م)
۷۷۴.....	احوال یونانی‌ها قبل از جدال.....
۷۷۷.....	جدال سالامین (۴۸۰ ق.م).....
۷۸۱.....	مراجعت خشایارشا به آسیا.....
۷۸۸.....	جدال سالامین به روایت پلوتارک.....
۷۹۲.....	♦ قسمت هشتم: وقایع بعد تا جدال پلاته
۷۹۲.....	احوال یونان پس از جدال سالامین.....
۷۹۴.....	کارهای مردونیه.....
۷۹۸.....	حرکت مردونیه به طرف آتن.....
۸۰۴.....	زد و خوردهای مختصر.....
۸۰۷.....	♦ قسمت نهم: جدال پلاته (۴۷۹ ق.م)
۸۰۷.....	نفرات طرفین متخاصمین، غیب‌گویی‌ها.....
۸۱۶.....	جدال پلاته (۴۷۹ ق.م).....
۸۲۶.....	♦ قسمت دهم: جدال میکال و تسخیر سِس‌تُس
۸۲۶.....	جدال میکال (۴۷۹ ق.م).....
۸۳۱.....	سِس‌تُس (۴۷۹ ق.م).....
۸۳۲.....	ادای وظیفه نسبت به نام هرودوت.....
۸۳۵.....	♦ قسمت یازدهم: جنگ‌های ایران و یونان به روایت دیودور سی‌سی‌لی
۸۳۸.....	جنگ قرطاجنه با جبار سی‌سیل.....
۸۴۲.....	♦ قسمت دوازدهم: نوشته‌های ژوستن راجع به این جنگ‌ها
۸۴۳.....	♦ قسمت سیزدهم: جهات عدم‌بهره‌مندی ایرانیان موافق روایات یونانی
۸۴۳.....	جهات عدم‌بهره‌مندی.....

۲۰ ♦ تاریخ ایران باستان

- اهمیت این جنگ‌ها در تاریخ..... ۱۴۷
- ♦ مبحث چهارم: خشایارشا پس از مراجعت از یونان، حمله یونانی‌ها به آسیای صغیر و قبرس..... ۸۴۹
- احوال خشایارشا..... ۱۴۹
- حملات یونانیان به مستملکات ایران..... ۱۵۳
- قضیه پوزانیاس..... ۱۵۳
- ♦ مبحث پنجم: درباره خشایارشا به روایت تورات..... ۸۵۷
- ♦ مبحث ششم: قتل خشایارشا، خصائل او..... ۸۶۳
- قتل خشایارشا (۴۶۶ ق.م)..... ۱۶۳
- خصائل خشایارشا..... ۱۶۴

به نام خداوند بخشنده مهربان

مقدمه‌ی نویسنده

بعدالحمد و الصلوة پس از انتشار «ایران باستانی» در پنج سال قبل، روشن دیده شد که عده‌ای زیاد از هموطنان مایل‌اند تاریخ مفصل ایران را بخوانند. این تمایل که حاکی از علاقه‌مندی ایرانیان به گذشته‌هاشان بود، مؤلف را بر آن داشت که از دنبال کردن تاریخ ایران به اسلوب «ایران باستانی» صرف نظر کرده به ترتیبی دیگر تاریخ مذکور را از سر گیرد. برای نیل به این مقصود دو راه متصور بود: ۱. نوشتن تاریخ ایران قدیم به وسیله کتب زیادی که مورخین و نویسندگان اروپایی در دو قرن اخیر، یعنی از زمانی که مشرق قدیم مخصوصاً جلب توجه علمای اروپایی را کرده، نوشته‌اند. ۲. رجوع کردن به خود منابع مستقیم و جمع‌آوری اطلاعاتی که در منابع زیاد پراکنده است. مؤلف اسلوب آخری را ترجیح داد، زیرا در رجوع به خود منابع یا به ترجمه‌های صحیح آن مزایایی هست که اتخاذ و اقتباس اطلاعات از دست دوم و سوم، آن مزایا را فاقد است. منابع به طور کلی عبارت است از:

۱. اسناد و مدارکی که تقریباً از دویست سال قبل به این طرف کشف شده یا از حفاریات به دست آمده.

۲. نوشته‌ها و کتب متقدمین. منابع نوع اخیر را راجع به ایران می‌توان از سه قسم دانست: قسم اول نوشته‌های مورخین و نویسندگانی است که مقصودشان در واقع امر نوشتن تاریخ ایران مستقلاً نبوده، بل به مناسبت مطلب یا موضوع ذکر از وقایع کرده‌اند، مثلاً یک نفر مصری یا بابلی و یونانی و رومی و ارمنی و چینی و غیره در عهد قدیم چیزهایی راجع به ایران در کتبشان ذکر کرده‌اند، ولی مقصودشان فقط این بوده که به مناسبت وقایع یا روابط و سایش ملت خودشان با ملت ایران کیفیات جنگ‌ها و حوادث دیگر را ضبط کرده باشند. قسم دوم کتب کسانی است که خواسته‌اند در تاریخ‌های عمومی خودشان قسمتی از کتاب را به ایران اختصاص بدهند. بالاخره عده‌ای از نویسندگان کتاب‌هایی راجع به شاهی یا به دوره مخصوصی از تاریخ ایران و یا از گذشته‌های شهر یا ولایتی از وطن ما نوشته‌اند (بعضی کتب هر سه قسم مذکور را

در مدخل این تألیف اسم برده‌ایم واسامی مابقی هم در جای خود خواهد آمد). بنابر آنچه گفته شد، موادی زیاد در مدت قرونی، که اگر کشفیات جدید و نتیجه حفاریات را هم در نظر گیریم، مدتش لااقل سه هزار سال می‌شود، روزگار برای تاریخ ایران تهیه کرده است، ولی این مواد به قدری متراکم یا غالباً پراکنده و پریشان است که باید با زحمات زیاد آن‌ها را جمع‌آوری و از هم تجزیه و تفکیک کرد. گذشته از این نکته صدها کتاب مهم که به زبان‌های مختلف در مدت دوهزار و پانصد سال نوشته شده، بجز چند کتاب که انگشت شمار است به زبان پارسی ترجمه نگشته. پس در صورتی هم که این کتاب‌ها و نوشته‌ها جمع‌آوری شود، برای عده بسیار محدودی مثمر ثمر خواهد بود و تقریباً قاطبه مردم نه وسایل جمع‌آوری این همه کتاب را دارند و نه می‌توانند از مطالب آن‌ها استفاده کنند.

پس از آنچه گفته شد روشن است که اگر رفع این نقص و نوشتن تاریخ مرتب و مسلسل مستقلاً برای ایران لازم باشد، باید این مواد متنوع پراکنده را جمع‌آوری کرده با یکدیگر سنجید و پس از تحقیق و تدقیق هر کدام را در تاریخ ایران به جای خود گذارد، با این نظر که یک ارتباط معنوی که مبتنی بر قاعده علیت باشد، این قسمت‌ها را به هم ببندد، بلکه با یکدیگر امتزاج دهد. معلوم است که این کار مستلزم مطالعاتی زیاد و صرف اوقات ممتدی است، چنان که نگارنده این نظر را در مدت پنج سال برای سه قرن و نیم یا چهار قرن از تاریخ ایران، یعنی تا انقراض دولت هخامنشی و ابتدای استیلای عنصر یونانی بر مشرق قدیم، امتحان کرده (بی این که معلوم باشد که تا چه اندازه در این راه موفق شده است) و حال آن که دوره‌هایی در پیش است، که مواد راجعه بیش‌تر متفرق و پراکنده است. این هم روشن است که یک نفر نمی‌تواند از عهده جمع‌آوری تمام مواد تاریخ ایران تا زمان معاصر برآید و مؤلف هم چنین امیدواری به خود ندارد، ولی به مفاد «مالایدرک کله لایترک کله» خواهد کوشید که این امتحان را تا آخر عهد اول تاریخ ایران موافق نظر مذکور به پایان برساند. نگارنده به خوبی می‌داند که این تألیف عاری از نواقص نیست، ولی امیدوار است که با تکمیل وسایل در طبع‌های دیگر از نواقص آن بکاهد و خود تألیف هم کامل‌تر گردد.

تهران، فروردین ماه ۱۳۱۱

حسن پیرنیا